

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Conciones R.P. Ludovici Bourdaloue è Societate Jesu

Habitaë per Adventum Coram Christianissimo Rege Ludovico XIV.

Bourdaloue, Louis

Augustae Vindel. & Dilingae, 1716

VD18 80038840

In Dominicâ IV. Adventûs: De Pœnitentiâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68973)

IN
DOMINICA
QUARTA
ADVENTUS
CONCIO.

De Pœnitentia.

Et venit in omnem regionem Jordanis prædicans Baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. *Luc. 3.*

REX CHRISTIANISSIME,

UANTUMCUNQUE misera sit hominis, in peccatum prolapsi, conditio, si vera esset pœnitentia quævis, aut, si facile semper vera ab imperfectâ posset ac falsa dignosci; haberet is haud mediocre calamitatis levamentum, quoties in pœnitentia

rentiâ malis suis per fugium præfens, certumque pacis ac tranquillitatis fontem præsto sibi adesse cogitaret. Deploranda prorsus, inquit Chrysoftomus, peccatoris fors, qui cum certò sciat se peccasse, de peractâ ritè pœnitentiâ suspensus semper & incertus pendeat necesse est! deploranda peccatoris fors, qui de actâ pœnitentiâ non angere minus debeat, quàm de peccato ipso! cum ex sacris passim litteris intelligat, per veram tantum ac perfectam pœnitentiam, salvari hominem posse, contra verò innumeras esse pœnitentiæ species, quæ, quia inanes & falsæ, aut quia imperfectæ & informes, salutifera esse nequeunt. Eâ in re ipsum si errare, si in agendâ pœnitentiâ falsum, pro vero, vitiosum pro recto habere contigerit ad longè calamitosissimam peccatoris sortem devolvetur haud dubiè, aeternæ ipsius ruinæ ac damnationi causam pœnitentiâ, unde salus expectanda erat, affectente Homini profectò, ni planè sit hebes, & Christianæ fidei ignarus, immensa justæ formidinis leges. Vultis, Auditores, placare hodierna die conscientiam vestram, quantum in re tam gravi placari ea potest; atque adeò discere ex me, quæ vera ac germana pœnitentia, aut potius in quo positum sit veræ pœnitentiæ à falsâ di-

di-

discrimen? accipite illud paucis, unaque hodiernæ concionis argumentum.

Math. 3

Veram certamque pœnitentiam eam appello; ad quam sanctus Christi præcursor Judæos hortabatur, cum diceret, *facite ergo fructus dignos pœnitentia.* Non satis habebat ut pœnitentiam agerent; sed, ut essent illius securi, jubebat eam æstimare ex fructibus. Pœnitentia enim solida est, Deoque judici accepta, prout est efficax. Talis autem esse quæ possit nisi per fructus quos profert? *facite fructus dignos pœnitentia.* Ad tria capita fructus illos revocare libet, antiquos Patres sequutus, ac pœnitentiam efficacem eam esse pronuntio, quæ peccati causas amputat; quæ reparat peccati damna amplectatur. Quæ tres pœnitentiæ proprietates, & pœnitentiam perficiunt, & moralem, quam vocant, homini præstant securitatem. Causas & materiam peccati penitus refecare; reparare illata per peccatum damna; idonea peccati remedia generosè amplecti; hæc sunt veræ pœnitentiæ rotidem munera. Tres illas dotes adjunctas habeat pœnitentia vestra, Christiani Auditores, & licebit citra ullam temeritatis, & nimia fiducia notam, bene de eâ ominari; licebit bono animo esse. Una aliqua conditio

de.

desit ex his tribus, inutilem eam esse oportet, aut etiam malam.

Adsis dicenti, Domine DEUS, & ardore illo, quo Joannis olim succensa mens erat, pectus inflamma. Cœlestes illos aculeos emitte, quæ Judæi salubriter compuncti, austerioris doctrinæ avidè factus accipiebant. Alterum mihi, alterum mihi de iis omnibus apud quos verba facio, postulo quæsoque.

Ave Maria.

EJus, rei quam priore loco posui, veluti fundamentum constituo in principiis duobus pariter certis, & quæ constare nobis debent, si modò animi nostri paulisper abdita scrutari, variòsque motus inspicere libeat. Etenim statim animadvertemus, quod notavit Augustinus, quantumvis per peccatum depravata sit hominis natura, non amari illud ut peccatum est. Solius dæmonis est ita esse affectum. Quin & meritò dubites, utrum eò usque progrediatur obstinata ipsius perversitas. Materiam amamus & invitationem peccati, non peccatum ipsum. Voluptatem amamus vetitam divinâ lege, at, non quia vetita est. Injustum amamus usuræ fructum, at, quia commodus & utilis est, non quia injustus; vindictam amamus, quæ flagitiosa, sed, quoniam ho-

PARS. I.

ho-

honorificam ducimus, non quia flagitiosa sit.
 Quin etiam optemus, fieri si possit,
 alterum altero secernere, & cogitationis,
 conjuncta distinguentis, ope, quam li-
 benter admittat profligatissimus quisque,
 concessum velimus id omne, quod ada-
 mamus, in fruenda voluptate, quam pra-
 va cupiditas captat, DEUM non offendi;
 expleri libidinem, nec peccari. Sed
 quia sejungi ea duo nequeunt, & eo loci,
 in quo versari flagitiosum hominem poni-
 mus, DEI timori libido præponderat.
 Hinc fit, inquit Augustinus, ut pecca-
 tum peccator non amans, imò odio ha-
 bens, peccet nihilominus in explenda
 libidine. Quamobrem? quoniam id a-
 mat ipsum quod saltem novit, nec igno-
 rare potest, causam esse aut materiam
 peccato. Atque hoc illi satis fuerit, ut
 vel invitus, divinæ fiat legis violator.
 Hoc primum esto principium. Igitur
 non ex odio strictè peccati ut peccatum
 est, secernendi homines sunt ad DEUM ve-
 rè conversi, ab iis qui in flagitiis suis ad-
 huc perseverant. Certum quippe, obsti-
 natissimos quosque ganeones, quandiu a-
 liqua superest fidei scintilla, odium illud
 peccati aut retinere, aut retinere posse.
 Non odio, inquam, illo vago peccati,
 non odio illo quod in mente solâ residet
 æstimandus est penitentia valor. Quis
 enim

enim ignorat, peccatori non valde operosum esse odium ejusmodi, & maximè futuri pœnitentiæ, cum optimâ pœnitentiâ posse istuc esse commune.

Unde igitur auspicari nos oportet in discernendâ verâ pœnitentiâ & sincerâ illâ atque efficaci peccati detestatione? aures adjicere, & in vosmetipsi sedete judices, singula dum persequor, quæ ad mores informandos pertinent. A præsentibus nimirum & verâ eorum amputatione, quæ peccati causas esse novimus, quæ gignunt in nobis ac fovent illud *peccati corpus* destruendum profus ab eo, qui se convertit ad DEUM. *Ut destruat in vobis corpus peccati.* Ex abdicatione infinitarum rerum, quarum jucunditas, carnalium hominum opinione, facit vitæ jucunditatem, & sunt blanda animorum pestis, & incitamenta peccati. A declinandis ijs omnibus, quæ sensibus objecta, prava illa desideria excitant, quæ *concupiscentia non concipit* teste scripturâ, *quin peccatum pariat.* Deinde *concupiscentia cum conceperit, parit peccatum.* Ex generosâ certorum hominum fugâ, quorum contagiosa vivendi libertas mores corrumpit. Ex ijs si quidem ortum habent primæ illæ & plerumque maximè insanabiles plagæ, quæ per peccatum animis nostris imponuntur; ex abruptis severè, sed salubriter, non-

Rom. 6.

Jac. 1.

R. P. Bourd. Adv.

G g

nul

nullis necessitudinibus & commercijs,
 queis nos peccatum, tanquam vinculis,
 irretitos tenet atque constrictos; ex inter-
 dictis spectaculis quibusdam, quæ eò tan-
 tum valent, ac tendunt, ut acerrimas
 inflamment cupiditates, & in mente ac
 sensibus, funestissima spargant peccati fe-
 mina. A cavendis certis cœtibus, in
 quibus immundus spiritus dum veluti reg-
 nat, innocentia, quasi possessionis jure,
 maximè inevitabiles laqueos tendit. Ex
 omissis, abjectisque libris, in quibus le-
 gendis detestanda curiositas nostra tam
 crebrò, tamque justè plectitur, malignis
 flagitiorum aculeis, qui in pectore lin-
 quuntur altissimè defixi; ex dissolutis a-
 micitijs illis, quarum funesta dulcedo,
 quamvis pudoris velo obducta, subtilioris
 reipsa libidinis & involuta cujusdam ne-
 quitia genus esse cognoscitur. Ex prom-
 pto & perpetuo divortio cum eâ personâ
 cujus artes ut & illecebræ, imò sapius
 quam illecebræ, fatalia sunt peccati invi-
 tamenta; ex sanctâ vi, quam nobismet-
 ipsi in ijs omnibus inferre debemus, ut
 Rom. 6. pote quæ, ex Apostoli sententiâ, *arma*
 Rom. 2. *sunt iniquitatis peccato.* Verbo ut uno cun-
 cta complectar, ex Evangelicâ illâ *circum-*
cisione, quæ in mutatione hominis externâ
 non hærens, intima quæque ipsûmque
 adeò peccati fontem pervadit & abscindit.
 Ex

Rom. 6.

Rom. 2.

Ex his, inquam, vim & efficaciam pœnitentia suæ metiri & æstimare debet Christianus quisque, & si necesse erit ut ad Sacramentum accedat institutum à Christo ad peccatoris reconciliationem cum DEO, hinc ordiri cum oportet præceptam ab Apostolo Paulo probationem sui. *Probet autem se ipsum homo.* Perspiciat sese totumque tentet, & quantum in hac vitâ fas est, certum de se ipso iudicium ferat. Id autem, inquit Chrylostomus, hac viâ licet; addo ego non aliâ. *Tollite verba & convertimini.* Is erat sermo Prophetarum ad Pœnitentiam hortantium. Eodem nunc munere, quo illi olim, apud te hodie perfungor, homo flagitiose, quisquis es quem compello. Admissas noxas detestari te dicis: nuntium illis remisisse: ita quidem existimas. At fortasse tibi ipse blandiris plus æquo, Deoque iudice, dolor ille tuus nihil minus est quàm quod tibi viderur. Magis fortasse afficit peccati pudor, quàm gravitas; angores & molestia quibus implicat, quàm illata DEO injuria; conscientia tumultus quàm DEI odium in quod conjicit. Si res ita se habet, planè humana est contritio illa tua. Fallit te fortassis, quòd data ad pœnitentiam auxilia confundis cum pœnitentia ipsa, quam DEUS à te desiderat & requirit. Incussa divinitus sanctoris vitæ desideria

1. Cor. II.

Osee 14.

cum vitâ ipsâ sanctiore , à qua longissimè abes ; & , mutatum te in melius , planè que conversum ad DEUM , arbitraris , cum id tibi sit tantum in votis. Si res ita se habet , falsa est & mendax contritio tua. Vultis , Auditores , omnem animi anxietatem tollere ? vultis nōsse qui fitis ? *tollite verba.* Verbis omiffis , quæ semper habent incerti , ancipitis , & suspecti quidpiam , en regula quam tenere vos oportet. Singula persequamur. Nihil dicetur , quod non sit sacro pulpito dignum.

Ad mundi leges vitani exigis , Christiane Auditor , natalium splendore insignis ; atres tuæ domesticæ , quod vulgare malum est , confusæ sunt ac perturbatæ ; casune an culpâ tuâ id contigerit , non hoc jam agitur. Eo loci constituto sapius peccandi causa est , quod præter censum & fortunas prodis sumptu , quem non temperas , quia non vis certum vivendi cursum & ordinem tibi ipse præscribere , falsæque gloriæ ducis , non decedere instituto. Hinc enim injustitia ; hinc barbara crudelitas in miseros creditores , quos proteris & conculeas ; in institores , quorum impendio vitam toleras ; in opifices , in famulos , quos fraudas pactâ mercede. Hinc futilia illa & infida de dissolvendo ære tuo alieno promissa , hinc gratiæ & auctoritatis tuæ abusus , inexplicabilisque

trica

trix ad solutionem debitorum vel profe-
rendam vel eludendam ; hinc æris illius
alieni perpetuitas, quæ dum alijs egesta-
tem, tibi exitium affert sempiternum.
Sumptus immodicos tempera, ac, si vis
verum dolorem ostendere, cum pauca
habeas, paucis sis contentus ; non te na-
talibus tuis metiare, sed facultatum mo-
dulo. Tolle illam vestium luxuriam ;
tolle vana illa ac superba pedestris eque-
strisque comitatûs impedimenta ; tolle
exquisitam illam ac pretiosam supellesti-
lem ; ad egestatem tristémque penuriam
reductus, feras illam utique, sed, ut
Christianum decet. Et, quando ita o-
porteret, fac cœlesti lucro voluntariam
pauperiem apponas. Ni facis, noxas de-
fles omnino frustra. Frustra dolorem,
seu potius doloris signa multiplicas. Vo-
ces fundis ac verba, res DEUS expectat,
res poscit. *Tollite verba & convertimini.*
Votum te ludo dedidisti ; est tamen ludus
animæ tuæ labes & ruina. Ludus, in
quo modum jam retines nullum. Ludus,
non jam tibi ludus sed occupatio, sed pro-
fessio, sed mercaturæ genus quoddam,
sed effrænata cupiditas, sed, si fas ita lo-
qui, rabies ac furor. Ludus, quem me-
ritò abyssum dixeris, quæ abyssum aliam,
imò quæ infinitas alias post se trahit. *Abyssus abyssum invocat.* Hinc enim innumera

Psal. 41.

Gg 3

illa

illa tanquam ex fonte flagitia nascuntur. Hinc officiorum oblivio, rei familiaris ac domesticæ perturbatio; hinc data liberis vitiorum exempla, patrimonij effusio, dolosæ illæ artes, ac, si verbo uti licet graviore, clandestina illa, quæ lucri aviditas parit, latrocinia. Hinc insani illi irarum fluctus, juramenta, angores, sicubi ludo fortuna non aspirat. Hinc illa sæpe, & sæpius, quàm ex innatâ sexui fragilitate, hinc illa, inquam, ad quæ rerum necessitas impellit, pudenda egestatis subsidia; illa animi affectio ad quidlibet, fortassis etiam scelestè, audendum, ut habeas unde ludo suppedites. Omitte ludum, atque ut facilius est renuntiare illi omnino, quàm modum ponere, palam illi & apertè renuntia. Cupiditatem radicatus extrahe, supremo Numini dolorem probaturus & contritionem tuam; atque ut peccati vivas securus postmodum, hanc tibi ipse legem constitue, nunquam ut ludas. Frustra alioqui dixeris, publicani exemplo, *Domine propitius esto mihi peccatori.* Noxas omnes ex animo detestor, *Vox quidem, vox Jacob est; manus autem, manus sunt Esau.* Tollite verba & convertimini. Ad extremum, teipsum explora, æquusque rerum tuarum æstimator, ac iudex, omisâ omni anticipatâ opinione, quæ in te sint peccatorum invitamenta perspice;

Luc. 18.

Gen. 27.

spice ; atque ita perspice : ut fixum & ratum habeas nihil excipere , nihil comminuere ex ijs quæ DEO sunt dandum à te ac veluti mactanda. En certus doloris & pœnitentiæ tuæ index. Peccato bellum inferre ; rem ipsam , non inane adoriri simulachrum ; mali stirpem resecare ; hoc enimvero Paulus Apostolus *cursum* appellat , eumque non *incertum* , sed quo metam , quam spectaveris , attingas. Sic *curro non quasi in incertum*. Hoc ipsum *1. Cor. 9.* est , quod pugnam appellat , non eam , qua vanis cæstibus aëra diverberes ; sed qua hostem quem insequeris humi prosternas ; & affligas ; qua plenam certamque victoriam ab eo reportes. Venio ad alterum principium.

Non sunt semper in nostrâ potestate cogitationes subitiquæ animi motus. At facta , vitæque rationem omnem præstare nostrum est ; ac si fit , exempli gratia , ut prolabamur lubrico loco , unde nos divina lex jubebat egredi , in quo tamen hæsimus invitâ lege , nunquam dicere licet , non potui vitare peccatum hoc ; quin potius dicendum , vitare nolui. Aut , levissimè , nec satis sincerè volui. Adeste animis. Labi potest , fateor , hominum quisque , etiam cum vitæ melioris iter est ingressus , & redijt cum DEO in gratiam. Lugere potest miseram sortem , eandem

Rom. 7.

ob causam , toidémque verbis , quibus olím Apostolus cum diceret , *video aliam legem in membris meis , repugnantem legi mentis meæ. & captivantem me sub lege peccati.* Verùm advertite , inquit Chryso-

1. Cor. 4.

stomus , Paulum , quo tempore hæc scribebat , sanctâ quadam conscientia significare , nullius sibi conscium esse peccati. *Nihil mihi conscius sum.* Se gratiæ cœlestis ductum propius sequi ; insistere se non circumspectè solùm ac timidè , verùm etiam *cum tremore salutis semitam.* *Castigare corpus & in servitutem redigere.* Illa autem fidelitatis in DEUM suæ conscientia , voluntaria corporis maceratio , animus ille semper attentus ac vigil , omnem erroris metum excludebat. Cùm querebatur de corporis rebellione , gemebarque secum pudendæ sortis conditionem , dolebat utique sincerè atque ex animo. A-

Phil. 2.

1. Cor. 9.

tem mendax est & impostor , qui loquitur ut Paulus , dum vivit mundani hominis ritu. Mendax est & impostor , qui suam dum deplorat imbecillitatem , eas in tentationes se conjicit imprudens , in quibus sanctissimus quisque vix , ac ne vix quidem esset resistendo. Mendax est & impostor , qui dum effrœnatam cupiditatum violentiam causatur , in ea pericula præceps ruit , in quibus cupiditates moderatissimæ vix se sustineant à lapsu ; qui ex-

cla.

clamat, *infelix ego homo*, cui nasci contigit naturâ tam fragili & pronâ ad malum! *Rom. 7.*
& in eas nihilo minus occasiones sese agit, in quibus, è calamitosâ, fit nocens fragilitas, certè criminum fons & caput omnium. Ea est fucosâ mendacisque pœnitentiæ forma, atque inde est pretium illius æstimandum.

Imbecillis es, fateor: regnat in membris tuis peccati lex; concupiscentia dominatur; hostem circumfers, carnem videlicet. At, vel ob id ipsum, contendo, DEUM à te illudi, si quo tempore noxas luges, non vis causas earum præcidere; aio, *Spiritui sancto mentiri te*, & pœnitentiam tuam secum enormiter pugnare, si ex alterâ parte dum fragilem te confiteris, ex alterâ nihilo circumspectior es, ac vigilantior. *Act. 5.*
Qua enim fronte flens gemensque illud Prophetæ usurpes, *peccavi Domino*, obstinatus non subtrahere te periculoso loco, in quo dum permanes, vel ob id unum peccas, quòd salutem in discrimen adducis. *2. Reg. 12.*
Qui potes apud DEUM excusare animæ tuæ infirmitatem, eoque nomine ipsius pectus flectere velle ad misericordiam, *quoniam infirmus sum, sana animam meam*; dum infirmitati infidelitatem addis ac malitiam; qui sanitatem postulas à DEO, nec cavere studeas quod mortem affert. *Psal. 6.*
Qui agrum te agnoscas, atque ita te geras, quasi longè optimâ utaris

valetudine ; qui DEUM appelles doloris tui testem, nec à te, vi doloris ejusdem ; impetres, quicquam ut tribuas DEO, & ab ulla re te sejungas ac segreget. Quid est DEO & hominibus fucum facere velle, si hoc non est ?

Haud se aliter res habet, Christiano Auditor ; quandiu ira vivis, ficta est mendaxque pœnitentia tua ; nec jam tibi accommodare potes illam Pauli sententiam, quæ in te non convenit : *non quod volo bonum hoc ago ; sed quod odi malum hoc facio.* Cùm enim sanctissimus vir permolestè ferret, se, quod vellet bonum, hoc non agere, sed quod odisset malum ; tu longissimè ab eo discrepans, quandiu permanes in occasione peccandi, velle te quidquid peccas, quidquid boni non agis, nolle te ostendis. In eo igitur posita est pœnitentiæ vis, ut peccandi periculo generosè te subducas ; non ut permaneas in eo, ad peccatum vincendum. Atque hoc loco utinam pius suppeditaret Prophetarum ardor, ad cœcitatem improborum hominum ac duritiem coarguendam. En quippe, Christiani Auditores, quò nos morum pravitas deduxit. Habemus animarum moderatorem pro difficili & plusquam satis est austero ; alienamur, inò abducimur ab ejus disciplinâ, cùm

certas

Rom. 7.

certas quasdam occasiones vitare renuen-
tibus, absolutionis beneficium suspen-
dit. Ecquando igitur suspendet? quo
argumento validiore indignum se homo
mundanus probaverit pœnitentiæ sacra-
mento, quam cum semper animatus &
paratus videtur ad eosdem cœtus, ea-
demque loca adeunda, in quibus inno-
centiæ toties naufragium fecit? si quan-
do accepta à DEO ligandi potestate u-
tendum, tunc tunc profectò aut nun-
quam utendum. Videt is, nec diffite-
ris ipse, tot iteratos lapsus ab unâ pro-
fectos occasione, quam declaras, nec
potes impetrare à te, ut ab eâ declines.
Petitioni tuæ si concedat, vinclis suis
animam ut solvat ita constitutam, an
non offensionis tibi & scandali ansam
meritò præbeat, tantùm abest ut mollius
obsequium laudare debeas atque appro-
bare; cumque sacramenta dispensanda
sint ab eo prudenter, an non eadem
dissipare ac temerè profundere videatur?
longè absum, Auditores, hac ut oratio-
ne inconsultam probare velim severita-
tem, quæ, injuria fortasse, pœnitentiæ
ministris imputatur nonnunquam. At-
enim longè etiam absum, ut periculo-
sam damnandamque quorundam facili-
tatem, in eo sacramento impertiendo,
commendem. Quæ autem facilitas pe-
riculo-

riculo-

riculosa magis, imò quæ fuerit magis unquam culpanda, quàm si hominem absolyas in certis quibusdam occasionibus manere obstinatum? non est, inquit, ut dimittam, in mea situm potestate. Dmitteres vel hodie, inquam ego, hinc si fortunæ incrementum, hinc si certa ac stabilis hujus aut illius pendeat utilitatis possessio. Occasiones illæ sunt, addis, vincula quæ abrumpi non queant nisi pro palam, atque adeò citra publicam offensionem. Egò contrà contendo, offensionem inde nasci maximam, quod vincula illa nondum abruperis; ac si verum est quod affirmas, eoque res redierit, vitari ut nequeat publica offensio, satius hoc esse & præstabilius multò, aliquam existere hominum offensionem, dum libidini finem imponis, & salutis consulis tuæ, quàm exitiosam tibi offensionem, quæ peccati additamentum est, alere, ut facis, ac pati.

At in ijs occasionibus aderit DEUS, quæ mea est in ipsum fiducia. Odiosa DEO fiducia, inquit Chrysostronus, quæ eo spectat, DEUM ut tentet ac perichitetur, pœnitentiæ aditum præcludat. Fiducia DEO injuriosa, quæ in id unum valet ut animum obfirmet in flagitijs. Cur his rebus assiduè non personant fidelium aures? cur non traduntur oport-

portunè & importunè? cur non ubique, nullâ temporis habitâ ratione ac loci, ex ijs quoniam orbis Christiani conversio, reformatio, morum sanctimonia pendet? ut ut est, Auditores, sit aliunde quantumlibet ardens pœnitentia vestra, nolite, quæso, spem in eâ vestram defigere. Quin potius habete eam pro vanâ ac ludicrâ, ni materiam amputet & causas peccati, ni illata, per illud, damna resarciat.

1. Timos. 4.

UT perspicuum est, pœnitentiam, partem esse justitiæ eamque virtutis illius formam nobis expressam cum reliquerint vetustissimi Ecclesiæ Patres, apud quos aliud nihil est pœnitentia, quàm sincera peccatoris voluntas, sibi, DEO, ac proximo, si qua sit illi facta injuria, tribuendi quod ipsorum est: sequitur, præcipuum pœnitentiæ Christianæ munus positum in eo, ut accepta per peccatum detrimenta sarciat. Positâ autem immutabili muneris hujus necessitate, cognoscite nunc, Auditores, quàm latè, illud pateat. Inde quippe petenda est justa pœnitentiæ mensura. Quam in rem axiomata duo gravissima è sacris literis depromam. Emendare illa debent apertissimos, & periculosissimos duos errores, in quos vulgò incurrimus,

PARS II.

rimus,

rimus, vel cum reditum paramus ad DEUM, in ipsaque adeo conversionis specie, quam animo imoramus. Solidam hanc doctrinam quam tradere aggredior, facite, quaeso, salubrem vobis & fructuosam reddatis.

Primum axioma. Ut sit efficax peccatoris ad DEUM conversio, non satis est illi penitentiam agere. Proferat necesse est dignos penitentiae fructus. Hoc ipsum est, quod docebat olim Sanctus Christi Praecursor submissus ad *parandam DEO plebem perfectam*. Hoc ipsum, confluentibus ad baptismum Judaeis, sumebat in concionis argumentum. Ea erat adhortationum omnium clausula, quam & ad omnes dirigebat, vivido inflammatus Eliae spiritu: *facite ergo fructus dignos penitentiae*; nam, ut notat Gregorius magnus, his verbis Joannes significat, penitentiae fructus ab ipsa penitentia, velut arborem à fructibus, distingui oportere; nec revocandam penitentiam ad id unum, ut flagitia lugeamus olim admitta, sed ut eadem postmodum non admittamus. *Transacta fere, & illa deinceps non committere*. Penitentiae intimum, ac veluti radicem ipsam, sitam in eo esse, ut praeterita doleas, imò, ut ab ijs etiam in perpetuum avellare. Verum enasci inde oportere

Luc. 1.

Enc. 3.

portere salutiferos quosdam gratiæ cælestis fructus, qui, si desint, aliud nihil fuerit pœnitentia, quàm infœlix ac sterilis arbor; æternis ignibus obnoxia. *Atque ita*, inquit Gregorius, *generalem omnibus exhibebat doctrinam; non pœnitentibus, ut pœnitentiam agerent; pœnitentibus, ut dignos pœnitentiæ fructus facerent.* Quoniam autem sint salutiferi illi pœnitentiæ fructus, accipite. Sarcire damna illata proximo, vel per usurpationem ac possessionem injustam, vel per obreſtationem & calumniam; rem, decus, famam ablatam restituendo. Sarcire pravos impotentis iracundiæ ac contumeliæ gravioris effectus humili satisfactione; sarcire simultatem & odium, sincerâ charitatis redintegratione. En, inquit Gregorius magnus, digni, æquales, necessarij, nec ullâ ex parte suspecti pœnitentiæ fructus. Nihil dico, Auditores, quod scitu non sit omnino necessarium. Anres & animos adhibete.

Digni pœnitentiæ fructus, quoniam ut eos, demetat ac percipiat homo flagitiosus, vim sibi necesse est eam inferat, quæ in veram, hoc est, immissam divinitus, imò in eam, quanta major immitti à DEO non potest, pœnitentiam tantùm cadat. Qui enim nisi perfectæ, & à natura remotissimæ pœnitentiæ adjumento, homo

homo dives idem & avarus, id impetret
 à sese, bona ut restituat vel parta injustè,
 vel injustè retenta; quibus carere non
 possit, quin concidat is ex amplo, in
 quem euectus est, statu, atque adeò
 quorum abdicatio morte ipsâ tristior
 fiat & acerbior multò. Quo alio adju-
 mento, homo superbus, idem & ferox,
 eò se usque, posito fastu, deprimet,
 officia ultro ut in illos conferat, quos
 offendit, injustum animo dolorem mi-
 tigaturus; ac, si ipse injuriâ est affectus,
 qui persuadeas, eam ut oblivione con-
 terat voluntariâ, & in gratiam sincerè
 atque ex animo cum hoste redeat capi-
 tali; est utique restanta, Domine DEUS,
 præpotentis dexteræ tuæ opus; nec ali-
 j accepta referri debet, quàm tibi, tam
 difficilis alienatæ voluntatis commuta-
 tio. Eò non assurgit humana virtus.
 Necesse est ut gratia tua, eaque valen-
 tissima, laboranti adminiculetur. Illius
 tantùm præsidio, sublimes has cogita-
 tiones & consilia suscipere valet & per-
 ducere ad exitum. Illa si desit, mun-
 danâ dominante nequitiâ, nobile quod-
 vis hominis susceptum, ad irritum cadat
 haud dubiè. Potentis hujus gratiæ præ-
 sidio, DEUS meus, nullum est tam ri-
 gidum, tamque perficax pectus, quod
 non emollias, quod non expugnes. Per
 eam

eam violentissimus ac ferocissimus quisque, fit tam mitis quam agnus. Per eam alieni possessor, istuc omne quod non est suum non restituit modò, sed & ipsum nonnunquam, quod suum est, dum Zachai exemplo, quadruplum, imò supra quadruplum reddit; ac si dignetis aspirare dicenti, lætamque facere verbi nostri, quod & tuum est, semen-tem, victricis hujus gratiæ præsidio, spectentur fortassis hac tam sanctâ tempestate, inexpectata nobis miracula, quæ tibi famuli tui meritiò gratulentur, multoque magis sint in commune profutura, quam prisca illa, quibus Ecclesiæ tuæ Regnum toto est orbe propagatum atque constitutum. Facta videlicet injustè, compensata ex æquo; retractatas calumnias; compositas lites; restincta odio; homines mutuum in fœdus, pristinamque concordiam reductos.

Digni pœnitentiæ fructus: eorum si quidem autor est Spiritus Sanctus, iique haud dubiè, quos Paulus lucis, bonitatis, justitiæ ac veritatis fructus appellat. *Fructus enim lucis est in omni bonitate & justitiâ & veritate.* Eph. 5.

Fructus æquales. Cui rei? offensæ. Alioqui non impetfecta solùm, sed & odiosa pœnitentiâ est; non reprobata solùm à DEO, sed & à mundanis
R. P. Bourd. Aduer. H h ipsi

ipsis hominibus damnata. Volunt enim
 hi servari in eo æqualitatem. Viduæ
 ac pupilli bonis factus est ditior & ut-
 risque satisfacisse te existimas piis qui-
 busdam operibus, quæ neutris emolumento
 sunt futura. Lacerasti proximi famam,
 & satis habes communia duntaxat cha-
 ritatis officia eidem præstare. Hostem
 ut oprimeres, multa partim auxisti in
 falsum, partim finxisti de tuo; cun-
 ctamque pœnitentiæ rationem in gemitu,
 in precibus quibusdam edendis collocas;
 exosæ DEO sunt preces illæ, inquit Sa-
 piens, ego verò sententiâ Salomonis ac-
 commodatâ præsentî argumento aio, pœni-
 tentiam ejus generis, execrabilem esse;
 quoniam qui eam ita agit, in eâ etiam
 agendâ divinæ legi aures occludit, ean-
 dem ne observet. Id causæ quippe af-
 fertur apud sacras litteras *Qui declinat*
Proverb. 28. execrabilis. *Proverb. 28. execrabilis.* Non ita est ut existimatis,
 Auditores, non ita est. In eo rerum
 ordine, qui est à DEO præstitutus, non
 fusâ ad DEUM precatone obrectatio,
 non eleemosynâ injustitia pensatur. Ut
 sit efficax, proindeque DEO accepta pœ-
 nitentia; servari in eâ agendâ debent,
 jure divino, leges præscriptæ, nec ad
 suum sensum aut etiam ad pietatem ac-
 commodanda pœnitentia est, sed pietas
 po-

potius ac pœnitentia ad rectæ conscientia
normam. Quæ autem conscientia, si
modò recta sit, permittat, DEO restrictè
ut reddas, quod abstuleris proximo;
aut des charitati, quod iustitia sibi ven-
dicat. *DEO, DEO*, inquiet illa, *quod
DEI est; Casari, quod Casaris est, redde.*
En lex æterna & mutari nescia, cui te
conscientiæ vox parere jubeat. Frustra
conquirimus acerbæ severitatis condi-
menta; frustra molliores vestigamus a-
gendi vivas, commodaque legis interpre-
tamenta. Manebit inconcussum semper
illud Augustini decretum, ad quod revo-
cari nos oportet vel invito; decretum,
inquam, quod non prava cupiditas,
non iniustitia ulla, non moralis doctri-
næ dissolutio; non mundanæ consuetudi-
nis contagia convellere ac labefactare
unquam possint. si in te situm est, in-
quit ille, ut aliena bona restituas, nec
restituas tamen, quantacumque doloris
præferas signa, non agis Pœnitentiam,
sed simulas. *Non agitur pœnitentia, sed* Luc. 30.
fitur. Si autem veraciter, agitur, addit
Augustinus, *non remittitur peccatum, nisi*
restituatur ablatum. Quod autem dicitur
de fortunæ bonis, dicendum etiam de
violatâ existimatione. Adi sacerdotes
quoties libitum erit; abjice te ad eo-

tum pedes ; fatere te reum centies ; de-
pone fidis auribus quæ sunt à te contra
justitiam peccata ; si id non fatagis , nec
fatagere laboras , damna ut penfes , quæ
sunt à te illata , vel cùm posuisti quasi
certum , quod falsum erat , aut patefe-
cistii , quod æternis erat tenebris obruen-
dum , ni malignitas tua , aut liuguz
prurientis intemperies obstitisset , quid
est pœnitentia tua ? inane simulachrum
ac præterea nihil. Quid dico ? scelus
est , sacrilegium est. *Non remittitur pec-
catum, nisi restituatur ablatum.*

Certi , nec suspecti fructus. Quis e-
nim mutationem illius suspectam habeat ,
cui hæc satisfactio molesta non fuerit.
Illa utique , pignus est ; quod maxime
rigidis censoribus , hoc est , animarum
moderatoribus severissimis dubium esse
non debet. Aliis in omnibus pœniten-
tiæ fructibus inesse possit ostentationis
ac simulationis quiddam. Hoc loco ni-
hil ab ostentatione est , aut ab simula-
tionis metuendum. Raro quippe fit , ut
alienum is restituat , ut tetexat dicta te-
merè ac falsò (quod est tam operosum
& difficile) cujus ficta tantum est , atque
adumbrata conversio. Verè sit ac sincerè
mutatus oportet , qui eam sibi vim infert ,
qui in se tam levetè animadvertit. Igi-
tur pœnitentia illa nemini dubia fue-
rit.

rit. Non quòd certa esse debeat salutis
 fiduica, *nemo* quippe scit, teste sapiente,
amorene an odio sit dignus. Unum hoc *Eccles. 9.*
 est ex abditiis illis mysteriis, quorum
 cognitionem sibi DEUS uni reservatam
 voluit, quo salutis rationes habeamus è
 divinâ ipsius gratiâ magis suspensas.
 Sed enim in notis omnibus, quibus ve-
 ra pœnitentia dignosci potest, certior
 nulla est, errorique minus obnoxia,
 quàm damnorum, quæ sunt importata
 per peccatum, generosa illa compensa-
 tio. Serenat ea quippe animi tempesta-
 tes, angoribus ac scrupulis conscientiam
 levat; beatam illam affert pacem, in
 qua, authore Tertulliano, posita est
 hominis, in DEI gratiam recepti, fœli-
 citas. *Facite ergo fructus dignos pœniten-
 tia.* At quàm graviter hæc ætate no-
 stra homines hallucinentur, & errent, o-
 peræ pretium est cognoscere. Nimirum
 cum ex his signis nunquam fallacibus,
 æstimanda sit pœnitentia, eandem æsti-
 mare lubet ex rebus factisque valde in-
 certis, nec tam frugiferis plerùmque,
 quàm splendidis. Accipite quid velim.
 Est inoptatis peccatores aspicere sordi-
 dados, ut olim, illuvie, cinere, cili-
 cio squalentes, longaque inediâ penè
 confectos. Præclara enimvero, at do-
 losa species ac fallax, ni prius homines
 H b ; illi,

illi, & ante omnia, obire jubeantur, quæ natura ipsa præscribit, cuncta charitatis ac justitiæ munera. Extremum illum politæ ac disciplinæ rigorem, quem mittigandum consequentibus sæculis Ecclesia censuit, vigere optant etiamnum, quod & ego ipse optaverim; sed eâ utique pernecessariâ conditione, ut leges illæ inconcussæ, leges capitales quibus nec Ecclesia unquam; imò nec DEUS ipse, quemquam excemerit, rigidè observentur. Atque id ipsum est, quod eos non valde sollicitos habet severitatis patronos.

Ergo Phariseorum exemplo, ac ritu, exterior Pœnitentiæ species quæritur, non fructus, non res ipsa.

Alterum sacræ scripturæ axioma. Non satis est, inquit Paulus, operibus, DEO teste, bonis insistere. Iisdem insistendum in hominum etiam conspectu, ut habeant hi, quæ sequantur, virtutum exempla.

2. Cor. 8.

Providentes bona non solum coram DEO, sed etiam coram hominibus. Ita ego, ad hanc regulam accomodatè: non satis est inquit, obire, DEO teste Pœnitentiâ: obeunda illa est, in hominum etiam conspectu. obimus DEO teste, cum lugemus peccatum admissum. Obimus in hominum conspectu, cum scandalum, per peccatum, oblatum, meliore penitentiam exemplo, ipsaque adeò peccati specie

delendâ. Quod ni fit (ita Aquinas, cæteri-
 que Theologi) nulla si oportet pœnitentia.
 Utinam, Auditores Christiani, utinam li-
 ceat mihi, doctrinam hanc morum, quan-
 ta, quamque ampla est, vobis exponere
 atque explicare. Debet pœnitentia ea esse,
 ut scandalum penset per peccatum obla-
 tum. Væ enim nobis, si in eorum inci-
 derimus hæresim, qui divinam legem dum
 emendare student, planè corrumpunt,
 pœnitentiãque omnem ponunt in eo,
 ut jam amplius non peccetur. Væ nobis,
 si, factus saltem ac moribus, impio Lu-
 theri dogmate renovato, in animum no-
 bis induxerimus, universã, quæ de
 hominis justificatione est, doctrinam, his
 Christi verbis perperam intellectis, con-
 tineri. *Vade & jam amplius noli peccare.*
 Quasi satis sit, peccatorem dicere, ex-
 cussi peccati servitutem, alio quovis o-
 misso pœnitentiæ onere ac procul able-
 gato; ex qua excussa servitutis con-
 scientiã, inquit Gregorius Magnus, plus
 fortasse hauriat ille superbiã, quàm,
 ex admissi peccati memoriã, deprimen-
 di se materiæ surgat; aut futuri securus,
 & in eo se amans, quod peccati jugum
 exuerit, cuncta innocentie jura sibi arro-
 get, debitã iniquitati ignominie nota à
 se depulsã Erroris genus, inquit sanctis-
 simus Doctor, homini Christiano maxi-

mè fugiendum. Pars est quædam noxæ scandalum, per admissam noxam oblatum: ac quamdiu illud manet, quamquam cesset noxa ipsa aut ut apertius loquamur, quamquam à noxa cesses, non ea est in totum deleta. Debet igitur pœnitentia, uno defuncta munere, incumbere in aliud. Et quoniam, quod restat, perfici nequit, nisi peccatoris impendio (præclaræ hujus regulæ autor Augustinus) si modò efficax est pœnitentia, peccati labem planè exterminet necesse est in eo qui admittit, peccatori imponat pudorem, peccatum ut delet. Alioqui, inquit Doctissimus Pater, quid commodi & utilitatis è tua conversione proximus capiat? ac si verum est, noxam tuam, ea, quæ ipse deploras, consequuta mala esse si verum est, errore tuo tot mortales pertractos in errorem, an non postulat æquitatis ratio, eosdem ut reducere studeas in viam; reddasque quod tuâ est culpâ ablatum, tantundem ipsorum saluti dum conducis, pœnitentiæ exemplo, quantum offendisti deterioris vitæ corruptelâ.

Non ita tamen vulgo sentiunt homines profani. Quot enim reperias, qui iudicium ad libidinem, & vota dum accommodant, contra omnia scripturarum oracula, prudentiæ, sed carnali, ducunt,

ducunt, quidlibet retinere, quasi ex naufragio tabulam, in ipso pœnitentiæ exercitio cæci sui ipsorum amoris subsidia & solatiola adhibere omnia; non respuere solita humanæ societatis, quotidianique usûs oblectamenta, non fortunæ ridentis splendorem; non vanæ gloriæ luxum ac fastum, non ea denique omnia quæ & peccatum circumstare ac comitari solent. Qui cum non satis habeant vidæri, atque adeo tales semper esse, quales fuerunt, quoniam alterum altero re & factis divelli ac se jungi non potest, peccatiquæ speciem semper præferre; qui cum, inquam, non satis habeant eundem extrinsecus teneræ vitæ cursum, in eo etiam sibi gratulari videntur, quasi justæ causæ & rationes non desint ipsis ita vivendi. Homini- bus autem tam pudendo errore occupatis, cæcatisque, quot mala, malo ex fonte manare solita possint ostendi, objectâ illis doctrinâ quam nunc evolvo. Ita enim eos compellare fas esset, eo gloriæ cælestis ardore, quo me inflammari sentio: ad eum ne modum gessisse se perhibentur tot generosi pœnitentiæ amatores? eone pede decurrerunt austerioris vitæ stadium, postquam, divini Numinis instinctu, sunt illud semel ingressi? non se illi in abjectissima coniecere ultro & acerbissima quæque? non fugæ ac solitudini apertè & for-

H h 5

titer

titer vitam mandarunt ? quali habitu Achabi & Nabuchodonozores dant sese populis videndos ? nonne horrenti cilicio deformes, supplicumque ritu spectantur, imò spectari amant, ut publicam flagitiorum confessione, damna resarciant, quae sunt ab jis exempli contagione illata ? quam sibi vitae normam praescripserunt, in novae lege, tot mortales è vitiorum cœno emerfi ? quò fugere illi tandem ? in horridas solitudines, in deserta ac sola loca ; in latebrosos Eremitarum recessus ; valere jubeant, idque palam, mundanas opes terrenaque omnia ; *Carni & Sanguini non acquiescebant*, rati, vel perobilem mundi contemptum, ad virtutis iter facem esse mundo ipsi praefendam. De eo dogmate ni constitisset olim inter Christianos, Thaidèsne jam ac Pelagia, longè asperrimam vitam insignes, Cœlitum in numero colerentur ? amentes ne eos dixerimus, aut rerum prorsus ignaros ? an jugum sibi illi imponebant non ferendum ? an ignoti ipsis erant beati illi cœlestis Regni calles ? an fuere illi nobis unis ostensi ? ex eo potius colligere nos oportet, quoniam illi rectas insistebant sanctasque vias, errare nos, quòd latiores magisque spatiosas vestigamus, ab illo termino ad quem vera ducit poenitentia, longissimè disjunctas. *Discamus tantis autoribus*

non peccatum modò , sed & peccati speciem ipsam refecare ; eaque de causâ non satis habeamus , vindicem DEUM vereri, Mûndum ipsum vereamur. Mundus quippe , tametsi profanus , aliquâ nonnunquam reverentiâ est dignus , nec est illâ unquam dignior , quàm cum , vel ipsam peccati damnat speciem , cum illâ offenditur , cum illam nobis crimini vertit. Si severus in eo videtur , rigidusque censor , ipsius nos severitas ac censura erudiat , acuâtque ad virtutem. Si est injustus , hauriamus , vel ex ipsius injustitiâ , frugifera ac salubria vitæ documenta. Si irrisor , si maledicus , DEO grates agamus omnipotenti , quòd ejus etiam maledictis fiat , ut mente simus magis vigili & arrectâ , studioque , ad Christiani hominis officia exequenda , magis intento. DEO impensè gratulemur , quòd in tantâ mundi corruptelâ , vesanis ipsius amatoribus , adhuc insit particula illa zeli , circa vitæ ac morum integritatem , nondùmque eò adoleverit vitiorum auctoritas , à mundanis ut impetrent , mundanis ut probentur. Si videtur longius in eo progredi eorum censura , ne faciliè culpantes culpemus. Potius ah ! potius credamus , culpam harere in nobis , qui eâ super re fidem jis abrogemus , quorum iudicium cum divino iudicio Christi que lege
tam

1. Petr. 5.

2. Cor. 4.

tam bellè conspirat. *Non sapientibus solum & fortibus in fide, sed & insipientibus & infirmis reverentiam præstemus, ex Apostoli præscripto. Fugiamus non verita modò atque illicita, sed & ea ipsa, quæ innoxia nobis ac licita videntur. Cur sit nobis liberior agendi potestas quàm gentium Apostolo? ad extremum, mittamus ea omnia, quæ ansam dare solent hominum sermonibus; quæ judiciorum temeritati occasionem præbent; quæ flagitiis auctoritatem tribuunt, quæ cum in aliis, tum in nobis ipsis illa retinent, illa invitant. Hac viâ prorsus efficax fiet pœnitentia nostra; recisâque materia & causa peccati, funestis ejusdem damnis ritè pensatis, hoc unum supererit, ut idonea ipsi remedia admoveamus.*

PARS III.

HAUD sine causa vetustis patribus peccatorum, præsertim cum longa consuetudine inveteravit, periculosissimus visus est animi morbus, quem pœnitentia, remediis ad id præsentibus adhibitis, vincere atque expugnare debeat. Et verò, fausta inde, inquit Chrysostomus, aut infauusta peccatoris fors pender. Fausta, si æternæ salutis incensus studio, salubrem medicinam, quam pœnitentia præscribit, afferre non recusat. Infauusta, si eam aversatur ac respuit, ex fastidio quo-

quodam delicatiore, aut laboris odio, in se vincendo, necessariò subeundi. Etenim phreneticorum tantùm est, pergit sanctissimus Doct̃or, qui cæcitate cum laborent, malo longè graviore, quàm sit phrenesis ipsa, certissimam curationem sibi admoventi non patiuntur. Fateamur ergo, Christiani Auditores, duo esse, prorsus necessaria, hominis flagitiis emersi, officia, circa duplex genus remediorum, quæ malis suis adhibere ipsum oportet. Per illa, peccato ut occurratur; per hæc ut plectatur. Per illa, ut fiat, ne peccatum admittamus in posterum; per hæc, ut expiemus admissum. Per illa, ut peccatum caveamus, per hæc ut peccatum corrigamus, atque emendemus; simplicique utrorumque usu perficiamus, ut, si certò non constet de pœnitentiæ nostræ valore atque pretio, certè constet moraliter, ut vocant, ejusdem præsidio rediisse nos cum DEO in gratiam, & in eâ permanuros meritò confidamus.

Nemo homo est, Auditores, atque hoc ad primum pertinet officii genus, quod dixi, nemo, inquam, homo est, dicam confidenter qui multis experimentis edoctus, si paulùm modò adverterit, non perspexerit, quæ res ipsum avertere à peccato, quæ in officio continere valeant. Fateantur istuc necesse est vel levissimæ mentis homines, & ad singulas actiones suas

suas

suas omnium minimè atenti. Etenim quantumvis vagâ & inconsultâ, quantumvis præcipiti ac cæca mente sit quispiam, non eò unquam cæcitas ipsius progreditur, ut in medio cupiditatum æstu, animum non adjiciat, velit nolit, ad facta sua omnia, seu potius ad errores, suosque casus omnes, intèrque casus illos quantumlibet graves, non istuc agitetracitè secum; hæc aut illa à me cautio si maturè adhibeatur, non ea profectò sit in me pravæ cupiditatis vis ac potestas; quin & illam cavere, imò frangere ac donare liceat. Aio autem, Auditores, certissimum hoc esse conservationis argumentum, si agat quis ex privata illa sui cognitione, si se sedulò audiat, si sibi obtemperet, si nihil eorum negligat, quæ efficaciora sunt ad continendam imbecillitatem ac fragilitatem à lapsu.

Ita, Christiane Auditor, centies es expertus, adversus cupiditates & illecebras voluptatum, quæ tibi tam impotenter dominantur, honestam aliquam exercitationem, certissimum tibi ac potentissimum præsidium esse. Animum assiduitate laboris, quo defixus tenetur, facilè, aut multò certè facilius à peccati labe factum ac rectum conservari. Quandiu vitæ tuæ dies fuère, ut Propheta loquitur, *dies pleni*, hoc est, dies fructuosi, dies utiliter

2/41. 72.

peracti, nullum dæmoni ad tuum pectus
aditum patuisse. Non te istuc fugit, &
amas nihilominus, captasque tranquillam
cessationem. Ad vitam otiosam ac mol-
lem sentis te naturâ tuâ propensum; infi-
tâque illa, quam foves, mollitia, ab jis
avertit omnibus, quæ aut menti vim infe-
runt, aut captivos sensus tenent. Cùm
ita comparata sit naturæ tuæ ratio in quo
constituenda tibi est pœnitentiæ effica-
tas? in eo videlicet, ut ipse te adversus
remetipsum munias ac defendas. Ut
semper agas & moliare quidpiam, ex re-
ligionis & pietatis studio, quamvis alia
ad id non invitent & cogant officia. Ut
semper agas & moliare quidpiam ex pœni-
tentiæ studio, si quidem DEO longè gra-
tissima est ejus generis pœnitentia. Sem-
per agas & moliare quidpiam, nihil ut ex
jis refugias, quæ imposito à DEO muneri
molestiora inesse possunt atque operosiora.
Onus omne ut sustineas, vel si multò gra-
vius sit, ipsivè succumbere te tandem o-
porteat. Quamobrem? quoniam hac viâ
in felicem eum statum devenisti, ut possis
eam monachi cujusdam, de quo Hiero-
nymus, sententiam usurpare. *Vivere mi-
hi non licet, & quomodo fornicari licebit?*
igitur gratias age DEO, quod tibi adversus
vitia, intra sortis tuæ fines, remedium
honestari ac rationi tam consentaneum,
te-

remedium tam præsens, tam certum sup-
 peditet, tantùm abest ut laborioso illi vi-
 tæ generi servile quiddam inesse iudices.
 Gratias age DEO, qui vel intra ipsos fortis
 ac conditionis tuæ cancellos, facit, ut
 præsidium suppetat, contra cupiditates illas
 tam acres ac vividas, quas otium fovet,
 & assiduo tantùm labore infringi ac debi-
 litari possint. Idem mihi sermo tecum
 habendus, Christiane Auditor, qui non
 ignoras, nec potes ignorare, quot lapsi-
 bus, totiesque iteratis lapsibus, tua te-
 fragilitas quotidie objiciat, & quo potis-
 simùm freno sustineri possis à lapsu; con-
 tra molestissimos violentissimosque assultus
 in frequenti confessionis usu paratum tibi
 ac penè certum auxilium semper adesse;
 qui si Sacramento illo gratiaque eidem an-
 nexa munitus, in lubricis occasionibus
 quibusdam, firmiorem, & constantiorem
 in susceptis esse: quò illud frequentas mi-
 nus, eò te magis debilitari, eò magis
 desciscere à te ipso; ut perseveranter in-
 stas salutis semitam, Rectore tibi esse opus
 atque experientissimo duce, qui & DEI
 locum teneat & salubribus consiliis stir-
 pem virtutis firmet atque corroboret. Im-
 positam ultrò necessitatem illum & adun-
 di subinde, & nudandi intimum pectus,
 vinculi genus esse quoddam, quo innata
 animi mobilitas & inconstantia frangitur.
 In

In sacro pœnitentiæ tribunali, apud DEI Eph. 6.
 ministros, depositam ab eo esse *armaturam*
 illam, quam Paulus *induere nos* jubet
 ad retundendos nequissimi tentatoris im-
 petus. Perspecta tibi sunt hæc omnia, &
 infortunio nimis heu! tuo perspecta. An-
 git te nihilominus nuda noxarum confes-
 sio; præsertim frequens. Quam tibi
 Christi minister imponit ad se identidem
 accedendi quasi ad medicum curaturum a-
 nimi vulnere, lex onerosa videtur, nec
 ei te in perpetuum submittis libens. Quod
 si submittis, haud multò post infida rete-
 xis promissa, rebellique cervice jugum
 tandem detrectas acceptum. Dum ita te
 geris, est ne unde existimem, fidem il-
 lam bonam ac sinceritatem, qua DEO sit
 accepta, pœnitentiæ tuæ esse conjunctam.
 Hoc si verum esset, Christiane Auditor,
 ita saltem esses comparatus, flagitante
 præsertim necessitate, ut sanari velles, ut
 tuis haud seram exquireret malis medici-
 nam; perspectâ ipsius utilitate, imò ne-
 cessitate, haud expectato cujusquam im-
 perio, tibi ullam ipse ultro præscriberes;
 stares restrictè, animoque hilari, condi-
 tione, pro ratione muneris, tibi à sacer-
 dote impositâ: videret reducem ad se præ-
 finito tempore, ad vires in suo sinu resu-
 mendas. Diligentiam poneret & assidui-
 tatem illam tuam non modò in officii, sed

& in solatij non minimâ parte. Quid
 non fit quotidie minoris emolumentum cau-
 sâ ? emersus è gravi morbo, nondum ta-
 men satis confirmatâ valetudine, qua te
 lege non astringis ? qua tibi re non inter-
 dicis ? sunt ne ulla medicorum placita tam
 acerba naturæ, tam tristia, quibus non
 sis dicto audiens, quæ non observes per
 quàm religiosè ? est ne ulla in te fidei pars,
 si, cum æterna tua salus agitur, diversam
 inis rationem ac viam ? an Christianum te
 ostendis, si non præstas animæ tuæ causâ,
 quod tam accuratè, imò quòd tam scrupu-
 losè corporis tui studio ? Concionis jam
 finis sit, si pauca tamen addidero prius de
 altero officij genere. Ut sit efficax pœni-
 tentia, non satis est peccatum cavere,
 peccato abstinere. Puniendum illud est
 admissum. Exercenda in nosmet ipsos
 illa vindex, cujus aculeos in flagitiosos
 omnes exeret olim DEUS. En autem,
 Auditores, malum longè gravissimum,
 quo inutilis & instructuosa redditur Chri-
 stianorum pœnitentia. Quantumvis cre-
 bro usurpemus pœnitentiæ sacramentum,
 infita tamen vitia non emendamus, quo-
 niam quoties peccamus, toties nos ipsi
 non plectimus. Ut alias causas mittam,
 annos integros perseveramus in peccatis,
 vitioso nostri ipsorum amore impellente
 ad molliem, &, quoniam inimicus is
 est

est austeriori vitæ, improbitatem nostram, impunitam semper ferente. Si pœna, eaque voluntaria, quam, ut iudices in propriâ causâ, nobis ipsi irrogamus, & est propriè quoad nos pœnitentia dicenda, si pœna, inquam, culpam ipsam propius sequatur; si nihil nobis indulgeamus; si contra innatam mollitiem, quoties officio decedimus, quoties labimur, nonnullo nos multenus commodo, nonnullâ nos in re castigemus, audeo dicere, nulla cupiditas, quæ non expugnetur, vitium nullum, quod non radicitus extrahatur.

Non eò dico, Auditores, quòd pœnitentiam esse velim planè servilem, & quæ agatur uno pœnarum metu. Potest quippe, inquit Augustinus, potest sibi quis pœnam infligere ex DEI amore, ex propriæ perfectionis studio, ut divinum ultiscatur Numen, ut se morèsque suos componat. Si culpæ ex metu plectuntur, potest metus ille talis esse qualis in bene motatum filium cadit, qui è charitate profuat tanquam è fonte; ut rediturus in gratiam cum DEO, eidemque honorificæ satisfactionis tributum pensurus, hoc & illud pium opus, se perfecturum spondeat; hac & illâ corpus pœnâ affecturum; hac & illâ licitâ voluptate, hoc & illo commodo fraudaturum ultro genium suum.

Et verò cum canonicas olim, æquasque singulis noxis pœnas irrogabat Ecclesia, non existimabat illa utique, adimere se fidelibus illum adoptionis legis novæ proprium spiritum, restitutâ in ejusdem locum Mosaicæ legis servitute. Id agebat, ut animos alijs adderet, reditum alijs aperiret ad sese; ut haberent hi maturandæ conversionis adjumenta, illi firmandæ stabilitatis ac constantiæ. Eò spectabat illa disciplinæ severitas; Deoque optimis Ecclesiæ consilijs aspirante, infusebatur, ut acceptam in baptismatis lavacro gratiam tot Christiani facillè retinerent. Ac si qui eâ forte exciderent, nemini dubia esse poterat ipsorum pœnitentia, animoque inclusus dolor, cum noxam ob unam lethalem, annos integros jejunijs operam dare, aliisque ultrò obire spectabantur; non probrosa minus, quam laboriosa pietatis exercitia. Florebat fortunatis illis ætatibus morum integritas & innocentia, culpamque pœnâ subsequente, cedebat cæteris pœnitentia in exemplum. Atenim levioze nunc operâ ac labore & placamus, & placatum volumus DEUM. Quid autem inde? peccari videlicet multò audacius, perseverari tranquillius in peccatis, doleri de his languidius rarius submoveri, denique nullam propemodum pœnitentiam existere, quæ
vana

vana, certè quæ valde suspecta meritò non non habeatur. Suam illam severitatem placuit Ecclesiæ mitigare postmodum. Tum enimvero vitia inundare, obsolescere purioris disciplinæ splendorem, Christianæ Republicæ faciem immutari. Adeò verum est, egere eo præsidio peccatorem, nec putandum flagitijs nuntium omninò remisisse, quandiu sibi se, imò ignaviæ se suæ permittens, id unum spectabit, ut indulgeat sibi, sibi ut in omnibus sedulò pareat.

Agamus igitur, Auditores, quod in primævo illo Ecclesiæ flore Christiani. Eodem severitatis studio, quo illi tenebantur, pectus nostrum inardescat. Eosdem Ecclesiæ sensus, eosdem animos geramus; easdem ad leges vitam nostram componamus. Si quid Ecclesia laxavit in pœnitentiæ usu, factum id esse meminerimus, salvo divini Numinis jure, eaque super re nihil prorsus remissum, aut remitti ab eâ potuisse. Si quas leges abrogavit præscriptas à se, quæ summa est ipsius benignitas, onus satisfaciendi DEO, quod non est penes ipsam, factum ac relictum reliquisse. Ex his, si rectè ratiocinabimur, colligemus utique, illam Ecclesiæ indulgentiam non multùm mollietiem nostram adjuvare. Quoniam semper hoc manet, quò indulgentiores in nos-

met erimus, eò minus indulgentem DEUM in nos fore; quò magis nobismetipsi parcemus, eò minus eundem nobis parciturum; quò minus nobis ipsi dabimus pœnarum, eò graviores DEO nos daturos. Divinum quippe jus, idémque jus, inconcussum semper stabit. Igitur cum persuasum nobis sit, peccatum aut in hac mortali vitâ, aut in alterâ plectendum, aut à DEO vindicante, quemadmodum loquitur Tertullianus, aut ab homine pœnitente; ne expectemus, Auditores, donec ab ipso DEO, plenè ac cumulatè DEO satisfacere cogamur. Divinæ justitiæ rigorem, pœnitentiæ nostræ rigore prævertamus. Cœlestes illos sanctioris zeli igniculos exsuscitemus in nobis; divinum jus tueamur, damno etiã nostro, DEUM ulciscamur offensum, etiã cum injuriã nostrâ. Si medicos animorum nati sumus indulgentiores plus æquo, eorum indulgentiam, ex Bernardi præscripto, severitas nostra suppleat. Si pia ab ijs severitas desideratur salutarisque rigor, eorum vicem præstemus pariter ac nostram; siquidem agitur res nostra privata, magisque in nostrâ causâ, quàm alium quemvis, sollicitos nos esse oportet *si medicus clementior fuerit, tu age pro te ipso.* Singulis morbis nostris medicinam faciamus propriam ac suam, pro vario dispari-
que

que genere noxarum, varias disparésque pœnas nobis ipsis infligendo. Solitudine ac secessu, nimiam castigemus colloquiorum licentiam. Silentio, volubilis linguæ libertatem & imprudentiam. Cultûs & comitatûs modestiâ, effusam luxuriam. Inediâ, conviviorum intemperantiam; inconcessas libidines, voluntariâ voluptatum, etiam licitarum, abdicatione. *Quis scit si convertatur & ignoscat* Joel. 2. summè misericors DEUS? quis scit? imò, quis istuc vocet in dubium, contra DEI obligatam nobis fidem; uno verbo eundem ut colligam, omnes peccati causas reseceamus; sarciamus illata per peccatum damna; idonea admoveamus peccato remedia, quantumvis aspera sint atque injucunda naturæ. Pœnitentia eo pacto peracta, in beatam illam salutis viam, vitiorum avia ac prærupata sequutos tandem reducet. Amen.

